

»Brezpogojna streha«

Zveza nevladnih organizacij na področju drog in zasvojenosti

Zaključki konference

O procesu

Na konferenci o zagotavljanju podpore najbolj ranljivim skupinam uporabnikov drog smo želeli udeležence in udeležence kar najbolj aktivno vključiti v spremljanje predstavitev ter jih hkrati povabiti, da prepoznajo faktorje uspešnosti predstavljenih programov, ki bi jih lahko prenesli v delo na programih v katere so vključeni. Za metodo smo izbrali »kolektivno poslušanje zgodb«. Vse udeležence dogodka smo povabili k poslušanju, vsak pa je ob prihodu prejel vprašanje, ki mu je bilo ob poslušanju v pomoč.

Pripravili smo naslednja vodilna vprašanja za poslušanje:

- Katere visoko ranljive skupine je program prepoznal? Katere potrebe v skupnosti ostajajo nezadovoljene? Katerih skupin programi ne uspejo doseči?
- Kaj so bile ključne točke, da se je predstavljeni program razvil tako, kot se je
- Kakšne elemente sodelovanja in povezovanja (z odločevalci, skupnostjo, nevladnimi organizacijami ...) prepoznate in kako so ti elementi vplivali na razvoj programa?
- Kaj je izvajalcem v predstavljenem programu dajalo oporo pri razvoju in izvajanju programa? Kaj od tega lahko prepoznate v svojem lokalnem okolju?
- Kaj je za vas pri posameznem predstavljenem programu nova / prebojna / inovativna ideja? Kje v predstavljenem programu vi prepoznate inovacijo?
- Kje prepoznate možnosti za razvoj praks, podobnih predstavljenim ali takih, ki bi odgovarjale na danes predstavljene potrebe, v okoljih iz katerih prihajate?

Kot pripomoček je vsakdo dobil list papirja, na katerem je bilo zapisano vprašanje ter naslovi predstavitev programov. Pred predstavitvami smo udeležence prosili, naj si uvide zapisujejo na list. Ob zaključku konference smo udeležence prosili, da oblikujejo skupine, ki so poslušale predstavitve z istim vprašanjem v mislih. Skupine so primerjale svoje uvide, nato pa nadaljevale s pogovori o drugih zastavljenih vprašanjih.

Rezultati procesa

Kje prepoznate možnosti za razvoj praks, podobnih predstavljenim ali takih, ki bi odgovarjale na danes predstavljene potrebe, v okoljih iz katerih prihajate?

- terapevtske skupnosti za alkoholike
- delo na kulturi pitja
- potrebe po programih za mlade: nastanitvene programi, nizkopražni
- trenutno so programi samo v Ljubljani, organizacije iz Ljubljane so pripravljene deliti svoje znanje
- Povezanost deležnikov na Finskem

Kaj je za vas pri posameznem predstavljenem programu nova / prebojna / inovativna ideja? Kje v predstavljenem programu vi prepoznate inovacijo?

- sprememba v miselnosti, ki je zagovarjala izkoreninjenje brezdomstva, ki so se je lotili celostno.
- Zagotavljanje brezpogojne strehe ne glede na kaj, saj se mora človek postaviti na noge, šele nato lahko začne delati spremembe
- možnost oz. Dajanje podpore pri ohranjanju odnosa z otrokom in aktivno učenje z otrokom – kot starši se učimo le previjati, ne pa vzgajati, zato smo bili velikokrat osamljeni kot mladi starši ... zato je to super pri terapevtski skupnosti, ni prekinitev v odnosu med starši in otrokom

Katere visoko ranljive skupine je program prepoznal? Katere potrebe v skupnosti ostajajo nezadovoljene? katerih skupin programi ne uspejo doseči?

- več dnevni aktivnosti za uživalce, Kako bi si zapolnili ta čas
- namestitve za mlade z različnimi oblikami podpore
- trajna in celostna, časovno neomejena stanovanjska podpora
- razvoj posebnih oblik zdravljenja odvisnosti. Ni prilagojenih oblik zdravljenja za mlade
- dvojne diagonoze, zaporniki, mladi,

Kakšne elemente sodelovanja in povezovanja (z odločevalci, skupnostjo, nevladnimi organizacijami ...) prepoznate in kako so ti elementi vplivali na razvoj programa?

- Ko pride do ustanovitve programa je odločilna pobuda povezanih ljudi, ki delajo s to populacijo in participacija uporabnikov.
- Resolucije so lepo napisane, ampak se ne zgodi nič, če ne pride pobuda iz NVO. Na težave, ki jih opažamo moramo opozarjati. Vabiti ministrstva, institucije in ljudi v pisarnah, saj jih moramo vabiti na teren in na tak način razvijati programe.
- Premalo sodelovanja med nevladnimi organizacijami. Premajhno poznavanje programov.

Kaj so bile ključne točke, da se je predstavljeni program razvil tako, kot se je

- O stigmati in stanovanju in varni hiši. Čeprav se dolgo ukvarjamo dolgo s tem področjem, vendar se med seboj ne poznamo. Ustavili smo se ob ideji v varni hiši nima prostora za zadevanje (legalne ovire za varno sobo)
- Želimo več nizkopražnih programov za specializirane skupine z neomejenim časom bivanja in brez pogojev za ohranitev mesta v programu.

Kaj je izvajalcem v predstavljenem programu dajalo oporo pri razvoju in izvajanju programa? Kaj od tega lahko prepoznate v svojem lokalnem okolju?

- Prihajamo iz različnih delov družbe (javni sektor, prostovoljstvo, NVO). Pri delu se povezujemo in je to pomembno za delo in soustvarjanje primernih programov.

Drugi skupni vtisi s konference

- Kritična točka dela so prehodi iz programov v druge oblike bivanja.
- Dom je varna baza za vse ostalo.

- Visoki pragovi za vstop v naše programe.
- Sodelovanje v skupnosti.
- Obračanje programa na glavo (zavetišča v stanovanja)
- Najprej stanovanje potem vse ostalo
- Citat enega od uporabnikov: »Droge in alkohol lajšajo bolečine življenja na cesti.«

Zaključki konference

Konferenca je prinesla veliko uvidov v delovanje različnih programov namenjenih visoko ranljivim skupinam. Kot posebej inovativne smo zaznali programe, ki prinašajo obrat v obravnavi brezdomnosti in streho nad glavo postavljajo kot osnovo za uspešno sodelovanje v kakršnikoli drugi obravnavi. Skupno uvidom je bilo tudi to, da se je potrebno problematike brezdomstva lotiti celostno in široko, ne le z ukrepi, ki gasijo največje požare. Posebej jasno je pomen medsektorskega povezovanja in sodelovanja vseh deležnikov prikazala predstavitev modela zagotavljanja brezpogojne strehe, kot so se ga lotili na Finskem, kjer so v preteklih letih naredili največje korake v Evropski uniji na področju zmanjševanja brezdomstva. Sprememb so se lotili skozi ustanovitev programov in bivanjskih enot po principu »housing first« z dolgoročnim ciljem izkoreninitve brezdomstva.

Predstavitev primerov iz tujine kaže, da ključna rešitev ni le v vzpostavljanju specializiranih programov za določene skupine, ampak v spremembi miselnosti, da je streha nad glavo človekova pravica in ključ za sodelovanje v drugih programih. Pogosto se namreč izkaže, da nekatere ciljne skupine zaradi različnih razlogov ne dosegajo minimalnih pogojev obstoječih programov in kljub temu potrebujejo rešitev bivanjske situacije, kakor tudi njim prilagojeno podporo.

Na konferenci smo posebej izpostavili naslednje visoko ranljive skupine: osebe z dvojno diagnozo, zaporniki po prestani zaporni kazni, mladi, ženske. Pri vseh teh skupinah gre za presek okoliščin, saj so ranljivi zaradi več razlogov, ki v seštevku ranljivost še dodatno povečujejo.

Prepoznavamo, da v skupnosti potrebujemo več :

- rezidenčnih dolgoročnih terapevtskih programov za urejanje odvisnosti od alkohola,
- nizkopražnih nastanitvenih programov, predvsem za osebe z izkušnjo preseka več okoliščin ranljivosti,
- dnevni aktivnosti za uporabnike prepovedanih drog, ki bi posameznike usmerjale v kakovostno preživljanje prostega časa ter jim pomagalo izgraditi nove ali primernejše vzorce strukturiranja lastnega časa,
- namestitev za mlade, ki bi obsegale tudi različne oblike podpore,
- »mokre« dnevne centre,
- trajno in celostno, časovno neomejena stanovanjska podpora,

- razvoja posebnih oblik zdravljenja odvisnosti za specifične ciljne skupine, kot so na primer mladi.

Posebno pozornost je potrebno nameniti trenutkom prehodov med eno in drugo obliko obravnave oziroma podpore, saj se ravno v teh trenutkih večjih sprememb posameznikom zaradi stresa podirajo novi, slabše osvojeni vzorci ravnanja in reagiranja, prevladajo pa stari, ki so vodili v razvoj tveganih vedenj in odvisnosti.

Prav tako je pomembno, da čim več delamo s čim mlajšimi in da otrokom zagotavljamo kar najbolj varno in stabilno okolje. Zato so pomembni programi v katerih staršem, ki se soočajo z odvisnostjo in brezdmostjo, ponudimo podporo pri ohranjanju odnosa z otrokom in aktivno učenje z otrokom.

Pri razmišljanju o programih je potrebno opozoriti tudi na neenakomerno pokritost s programi namenjenimi najranljivejšim skupinam. Med tem, ko je v prestolnici mogoče najti podporo v več (tudi vrednostno) raznolikih programih, se tovrstni programi v drugih okoljih še niso razvili.

Za kakovostno pripravo in izvedbo programov, ki bodo resnično dosegali cilje v skupnosti, je nujna povezanost. Na eni strani gre za povezanost s skupnostjo, ki nam omogoča sodelovanje z okoljem, na drugi strani je povezanost z drugimi organizacijami, ki nam omogoča boljšo podporo posameznicam in posameznikom vključenim v naše programe, tretji vidik pa je povezanost in sodelovanje med odločevalci in izvajalci storitev v socialnem varstvu, saj le s celostno strategijo lahko dosežemo večje premike v družbi, kot je pokazal finski primer politik usmerjenih v izkoreninjenje brezdmostva.

Zapisal: Sašo Kronegger